

„Erkölcsei felsőbbség mindig 's mindenütt győzött erőszakon”

Gróf Széchenyi István

Három István, Három nemzeti ünnep, Három példakép*

Kukorelli István

Vannak emberek, akire életük során felnézünk, leginkább példaképeinkre. Szegény marad az, akinek nincsenek példaképei. Lehet példakép aszülő, a nagyszülő, a jó tanár, az igazi barát, és természetesen, hogy a történelem, a „nagy tanítómester” is felkínál példaképeket: tudósokat, írókat, költőket, államférfiakat.

Ebben a kötetben három történelmi személyiséget emeltem ki, akik régóta példaképeim, s ahogy életművüket fokozatosan megismerhettem, egyre erősödött ez az érzés bennem. A „régótára” legyen bizonyíték egy 1999-es interjú kérdésére adott válaszom:

„Jogtudós közéleti emberként kit tekint példaképének?”

A három Istvánt. Szent István, Gróf Széchenyi István és Bibó István a példaképeim. Ők tudták igazából összekapcsolni a tradíciót a modernizációval, a nemzet fejlődését az európai haladással. Közülük is leginkább Bibó Istvánt tekintem példaképemnek, aki jogászprofesszorként tanított az egyetemen, írásai ma is időtállóak. Ma is örömmel tölt el, hogy még életében láthattam, s gondolatait az az egyetemi katedráról már a hetvenes évek végétől közvetíthettem, taníthattam. Kedves tanítványaimnak útravalóként mindig átnyújtom Bibó István bekeretezett politikai tízparancsolatát.

.....

Nem véletlen, hogy a nevükhöz három nemzeti ünnep kapcsolódik. Nem véletlen, hogy valamennyien „tethazafiak”, alkotásaik, üzeneteik áthozzák őket az időn napjainkig érően.

Olyan államférfiakról beszélhetünk, akik a nemzeti függetlenség és a társadalmi haladás élharcosai voltak, rendkívüli műveltséggel rendelkeztek, mindig tisztában voltak – hazafiként és európerként – az európai erőviszonyokkal. Sokat tettek azért, hogy az Ázsiából Nyugatra legmesszebb „elcsángolt” magyar nép, amely szláv és germán nyelvi közegben találta meg a hazát a Kárpát-medencében, fennmaradt és megmaradt.

Közös volt bennük a hit és az akarat, a moralitás és a humanizmus. Közös volt bennük „polihisztorság”, a jogszerűség és az alkotmányosság tisztelete. A demokratikus hatalomgyakorlás, az alkotmányosság értékei iránt kiemelt érzékenységet mutattak, bizonyíték erre az első alkotmány, az Intelmek, Széchenyi alkotmányfilozófiája, Bibó láthatatlan alkotmánya. Mindhárman békés, alkotmányos úton képelték el a fennálló rendszer megváltoztatását

Bár sokan tisztelték és követték őket, egyetlen politikai családban sem érezték jól magukat, „besorolhatatlanok”, kilógnak a sorból.

...

Mint alkotmányjoggal foglalkozó és a rendszerváltásokat kutató (abban résztvevő) embernek az alkotmányosság értékei az emberiség örök nagy problémájához, a hatalomhoz és a hatalomgyakorláshoz való morális viszonyuk különösen szimpatikus.

És mindhárman átérték az Istenanyának tulajdonított „hét ör” fájdalmait: a gyermekük elvesztését, a meg nem értéseket, a fenyegetéseket, az önkényuralmat, az „önkéntes” vagy valódi börtönt – természetesen ezeket mind más-más történelmi korokban és összefüggésekben.

...

* Ezen a címen jelent meg Kukorelli István könyve a Méry Ratio Kiadónál. A fenti idézet és az életrajzi összefoglaló idézet a kötetből.

Beszélgetés a diófák alatt (2021)



Nyolc évvel ezelőtt kezdeményezte Szigeti Tóth János, a Magyar Népfőiskolai Társaság elnöke a Diófák alatti közéleti beszélgetés sorozatot, amelynek létrejöttét bevallottan a sárospataki népfőiskolások, illetve Ujszászy Kálmán kertjének nagy diófája alatti egykori találkozók ihlették.

Túl azon, hogy az évente egyszeri közösségi együttlét szellemi, lelki, érzelmi feltöltődést nyújtott és nyújt mindnyájunknak, eddig mindig rá kellett döbbernünk arra, hogy mennyi kérdést, helyzetet, közérdeklődésre számot tartó ügyet kellene alaposan „kibeszelnünk”, vagy foglalkozni az esetleges megoldásokkal, az elvárásokkal – elvárásokkal önmagunkkal és mindnyájunkkal szemben.

Visszatekintve az elmúlt évek találkozóinak témáira – a magyarországi földkérdés; hatalom egy demokráciában; mit jelent az állampolgári aktivitás; az értelmiség és a társadalmi, gazdasági, politikai kihívások napjainkban Magyarországon; a feloldhatatlan társadalmi egyenlőtlenségek kérdései – szinte egy korpék rajzolódott ki az elmúlt évtized Magyarorszájáról, már csak a témák felidézésével is.

A 2021-es találkozó témája a korpék rajzolatot tovább finomítja:



Dr. Kukorelli István

Alkotmányjogász, egyetemi tanár 1952-ben Téten született.

A Pannonhalmi Bencés Gimnáziumban érettségizett 1970-ben.

Az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán 1976-ban szerzett jogi diplomát, kandidátusi disszertációját 1988-ban védte meg, 1998-ban habilitált, 2010 óta az MTA doktora.

Míndeközben más egyetemeken is oktat (például Győrben), 1976-tól megszakítás nélkül az ELTE ÁJK Alkotmányjogi Tanszékének tanára, amelynek hosszú időn át tanszékvezetője volt. 1994-99 között az OVB tagja, majd 1997-től elnöke.

1999-2008-ig alkotmánybíró.

Számos közéleti tisztséget vállalt, többek között 2007-től 2017-ig a Magyar Alkotmányjogászok Egyesület, 2011-től 2019-ig pedig a Bencés Diákszövetség elnöke.

Közreműködött a Bibó Szakkollégium létrehozásában (1983), annak mai napig állandó oktatója. Részes volt az 1989-90-es rendszerváltozásnak és a későbbi alkotmányozó folyamatnak.

Az alkotmányjog témakörében 18 könyve, több általa szerkesztett (társszerzőkkel írt) tankönyve (például Alkotmánytan 1992, 2007) és közel 550 publikációja, illetve publicisztikája jelent meg.

Életrajzi indíttatású interjúkötetét, Váltóállítók között címmel az Osiris Kiadó adta ki 2012-ben. Számos magas kitüntetésben részesült.

Iskolateremtő professzor, kitűnő tanítványok sora nőtt ki a kezei közül. Az alkotmányos rendszerváltás, a magyar emberi kvalitásai időről időre olyan embereket is egy asztalhoz ültetnek, akik egyébként nem állnának szóba egymással, vagy kizárólag a szeretetlen indulat nyelvéen tennék azt.

A Magyar Népfőiskolai Társaság (1988) alaptó tagja

A 2021-ben megrendezendő „Beszélgetés a diófák” alatt találkozó fő előadója Dr. Kukorelli István lesz.

A politika erkölcsi hitele

| | |
|----------------------|--|
| Időpont: | 2021. augusztus 28. (szombat) |
| Helyszín: | Mindszentkállya, Jókai u. 40. 10.00 – 16.00 óra között (rossz idő esetén a Faluházban) |
| 10.00 óra | Koszorúzás és megemlékezés Szigeti Tóth János sírjánál (Mindszentkállyai temető) |
| 10.30 – 11.00 | érkezés a találkozó helyszínére, kávé, tízórai (8282 Mindszentkállya, Jókai u. 40.) |
| 11.00 – 11.30 | Mindszentkállya polgármesterének köszöntője. Bevezető gondolatok a 2021-es diófák alatti beszélgetéshez. Bardócz András , az MNT elnöke |
| 11.30 – 13.00 | A politika erkölcsi hitele. Dr. Kukorelli István előadása a közelmúltban megjelent „Három István, három nemzeti ünnep, három példakép” című könyvének felidézésével. Kérdések az előadóhoz |
| 13.00 – 13.30 | szünet frissítővel, gyümölcssel |
| 13.30 – 15.30 | Erkölcösség, tisztesség – gondolatok a mai közeletről, és mindnyájunk felelősségéről. Bevezető előadó és a beszélgetés vezetője Ács Sándorné az MNT alelnöke, a Kishantosi Vidékfejlesztési Központ vezetője |
| 15.30 – | estebéd és a beszélgetés folytatása kötetlen formában |

A részvételi szándékot 2021. augusztus 21-ig kérjük jelezni a marta@nepfoiskola.hu email címen.

A találkozó részvételi díjas, melynek összege a korábbi évekével azonos: 2.500.- Ft, ami a helyszínen fizetendő.

A résztvevők – két alapítvány támogatásának jóvoltából – ajándékként megkapják a Magyar Népfőiskolai Társaság történetét feldolgozó kiadványt, valamint Szigeti Tóth János poszthumusz tanulmánykötetét.

**Támogatók: Bibó István Népfőiskolai Alapítvány
Mindszentkálláért Alapítvány**

A szabadságszerető ember politikai tízparancsolata

Találkozónkhoz gondolatébresztőnek, vagy memóriafrissítésnek szánjuk

Bibó István politikai tízparancsolatának ismételt közzétételét. Sokan és sokszor olvastuk már, de szembesítő ereje nem gyengül, mindig önvizsgálatra készíti az embert: vajon ő saját maga, megtett-e mindent a közügyek tisztaságáért?



„A közügyek elhanyagoltsága vagy méltatlan emberek kezébe való kerülése egyedül a tisztességes emberek kezdeményezésének hiánya és közéleti bátortalansága miatt történhetik...”

A szabadságszerető ember

1.

Megköveteli magának és megadja másnak a minden embernek kijáró tiszteletet, de megkülönböztetett tiszteletet magának semmi címen nem követel, másnak pedig sem úr voltáért, sem vagyonáért, sem hatalmáért, sem befolyásáért, sem ruhájáért megkülönböztetett tiszteletet nem ad, csak tisztességéért vagy érdeméért.

2.

Magát munkában szolgának, szabad idejében és a maga otthonában úrnak tekinti és szembeszáll mindenki vel, aki magát szolgálata és munkája alatt is úrként, hatalmasként viseli és másokat szolgáknak, alacsonyabbrendűeknek kezel.

3.

A maga vagy más munkája értékének a leszállítását, emberi munka kiuzsorázását, vagyoni vagy hatalmi helyzet kihasználását s egyáltalán, semmiféle kizsákmányolást nem tűr, magát vagy másat a maga igazából, világos jogából, megszolgált követeléséből semmiféle erőszakkal, megfélemlítéssel, rábeszéléssel, fortéllyal kiforgatni nem engedi.

4.

Örködik a maga és minden ember egzisztenciájának a szabad és biztosított volta felett, illetéktelen vagy önkényes behatástól való mentessége, megfelelő jogvédelemben és garanciában részesítése felett.

5.

Szüntelenül szem előtt tartja, hogy az emberi szabadság és az emberi méltóság egy és oszthatatlan, és az egyik ember ellen akár társadalmi helyzete, akár származása, akár neme vagy kora címén elkövetett minden sérelem mindenki más szabadságát és méltóságát veszélyezteti: ezért az emberi szabadság minden korlátozása, önkényes letartóztatás, fogva tartás, egyéni vagy hatósági hatalmaskodás s az emberi méltóság mindenféle megalázása ellen azonnal együttesen, de ha az rögtön nem lehetséges, egymagában is fellép.

6.

Gyűlésben, egyesületben, munkaközösségben vagy bármiféle közösségben éppúgy, mint a magánéletben önkényeskedést, akarnokoskodást, magánérdek illetéktelen érvényesítését, visszaélést, köz becsapását, köz akarat meghamisítását s mindenféle fenyegetést és terrorizálást nem tűr, minden ilyen ellen saját maga azonnal felszólal és más tisztességes emberekkel összefog, az erőszakosan érvényesülni próbálókat, tekintet nélkül arra, hogy kire és mire hivatkoznak, leleplezi és meghátrálásra kényszeríti, tisztában lévén azzal, hogy minden ilyennek az érvényesülése csakis a tisztességes emberek kényelmessége és megfélemlíthetősége miatt lehetséges.

7.

Semmiféle anyagi visszaélést vagy panamát el nem hallgat, sem elfedezni nem segít, bármilyen hatalmas embert kell is ezzel lelepleznie.

8.

Minden közügyben meggyőződése szerint vall színt: fenyegetéstől meg nem ijed, hízélgésnek be nem dől s szavazatát vagy aláírását semmi pénzért vagy előnyért el nem adja.

9.

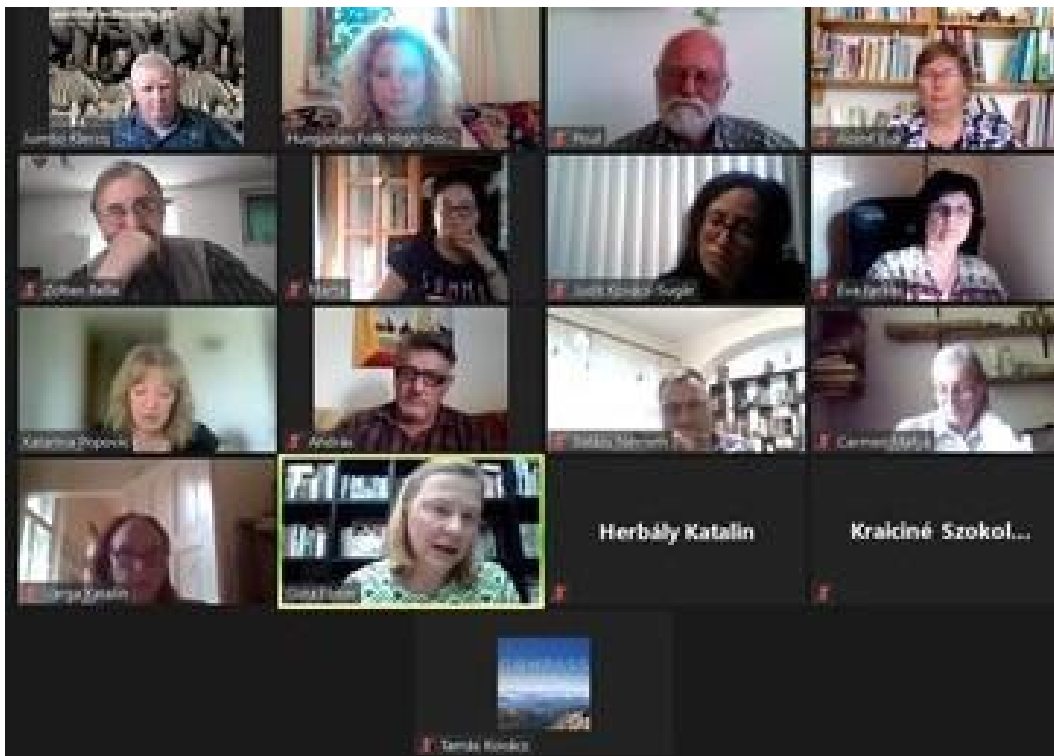
Minden felismert közérdek ügyében kezdeményezőleg lép fel, minden közérdekű szövetkezésben vagy mozgalomban tehetsége szerint munkájával és adományával részt vesz s igyekszik azt győzelemre segíteni, tisztában lévén azzal, hogy a közügyek elhanyagoltsága vagy méltatlan emberek kezébe való kerülése egyedül a tisztességes emberek kezdeményezésének hiánya és közéleti bátortalansága miatt történhetik.

10.

Bízuk a közösség erejében, az emberek többségének a tisztességében és abban, hogy ezt elegendő bátorsággal és igyekezettel érvényre is lehet juttatni, ezért a maga példájával, minden rosszhiszeműség elleni együttes és eredményes fellépéssel és minden jóhiszeműség számára a bizalom előlegezésével erősíti maga körül a közösségben és a tisztességes szándékok győzelemre vihetőségében való hitet.

A Magyar Népfőiskolai Társaság új terveit és felnőttképzési jó gyakorlatokat a világjárvány alatt

- online szimpózium -



Lezajlott a Magyar Népfőiskolai Társaság újjáalakult elnöksége által szervezett első nemzetközi konferencia, amely egyértelműen teljesítette alapvető célját: felfrissítette az MNT meglévő kapcsolatait és teret nyitott a közeljövő új együttműködéseire. A találkozó a Zoom applikációban, angol nyelven zajlott 2021. június 17-én.

Számos külföldi partnerünk elfogadta a meghívást és többen örömmel osztották meg az elmúlt évben szerzett tapasztalataikat. Jó volt hallani, hogy a mindannyiunkat beszorító szűk határok ellenére hasonló benyomásokat szereztünk.

A köszöntők után a Társaság bemutatkozásán volt a fő hangsúly. Felvettük a szót a tavalyi évre tervezett Szigeti Tóth János emlékkonferencia ügyében, amelyet továbbra is napirenden tartunk és nagyon reméljük, hogy a jövő évben sor kerülhet rá; majd bemutattuk a Társaság hálózatán belüli nemzetközi erőforrásokat felmérő kutatás eredményeit, amelynek részletes elemzését az előző lapszámban Mihályfi Márta tette közzé. Ezúttal csak a legfontosabbakat ismételnénk meg vizuális formában, mintegy plakátként, mi mindenben is vagyunk járatosak és milyen új utakat keresünk?!

Milyen képességekkel és tapasztalatokkal rendelkezik hálózatunk a nemzetközi projekt munkába való bekapcsolódás érdekében?

SKILLSET

- LANGUAGE: ENGLISH, GERMAN, FRENCH, RUSSIAN AND POLISH
- IT FIELD: IT EDUCATION FOR ELDERLY, COMBATING COMPUTER ILLITERACY
- AE DEVELOPMENT: PROJECT MANAGEMENT, BASIC SKILLS, CURRICULUM
- SUSTAINABILITY: ORGANIC FARMING, CONSCIOUS RURAL DEVELOPMENT, HEALTH
- CULTURE: RURAL HERITAGE IN CULTURE, ARCHITECTURE, COMMUNITY AND SPORT
- TRAINING: TRAINING FOR TEACHERS AND EDUCATORS
- MARGINALIZED GROUPS: ROMA COMMUNITIES, EMPOWERING WOMEN
- ART: ART AS A TOOL IN ADULT EDUCATION, MENTAL HEALTH AND EMPOWERING MARGINALIZED GROUPS

Milyen projektebe vállalnánk szerepet?

WHAT KIND OF PROJECTS WE ARE LOOKING FOR?

TYPE

- ERASMUS+ MOBILITY PROJECTS (short term)
- KA 210 SMALL SCOPE PARTNERSHIPS
- TRAINING EXCHANGE POSSIBILITIES
- TEST COURSES

FOCUS

- SUSTAINABILITY IN EVERYDAY LIFE
- AGRICULTURAL EDUCATION FOR MORE SUSTAINABLE HOMES
- AE EDUCATION IN THE DIGITAL WORLD/ GOOD PRACTICES
- ACTIVE CITIZENSHIP
- ART AS A TOOL IN ADULT EDUCATION

Az online találkozó második felében vendégeink tapasztalataira helyeztük a hangsúlyt. Elsőként Jumbo Klercq az Elephant Learning In Diversity alapítója beszélt tapasztalatairól, amelyekkel sokan tudtak azonosulni. Legfontosabb üzenete az volt, hogy ebben a merőben szokatlan társadalmi, szociális és gazdasági helyzetben fontos a célok újragondolása, fontos felismerni, hogyan változtatta meg a járvány azt, hogy ki lehet a hátrányos helyzetű (felnőtt tanuló) de a legfontosabb, hogy ne csak arra koncentráljunk merre megyünk, a fő hangsúly azon kell legyen, hogy képesek legyünk haladni. Ehhez egymás mentális támogatásra, motiválására van szükség, amit az egyszerre személytelenebb – online- de mégis személyesebb – hiszen azonos cipőben járunk és mindannyiunkat szorítja - kapcsolatok kialakítására van szükség.



Gina Ebner az EAEA főtitkára élményszerűen mesélt arról, milyen érzelmi és motivációs hullámvölgyeken mentek keresztül kollégáival és hogyan igyekeztek minél hatékonyabban tartani a kapcsolatot egymással és a tag-szervezetekkel. Beszámolójából most mégis azokat a pontokat emelném ki, amelyekben a világvárvány által okozott rendszerszintű, felnőttképzést érintő változásokat fogalmazta meg. Javaslati egyaránt szólnak a képzések szervezőinek és lebonyolítóinak saját terveik kialakításakor és nemzetközi szemléletformáló szerveztként üzenet a döntéshozóknak is.

Recommendations

- **Use Covid-19 as an ignition for fostering education**, training and learning activities to promote life skills – including digital and sustainability skills to overcome the crisis
- **Promotion of ALE on an EU level** to further reduce income losses in the ALE sector
- **Development of emergency funds** for non-profit ALE providers and self-employed teachers, trainers and other ALE staff
- **Compensation of courses** that have been initiated by public authorities to support society
- Value of ad-hoc compensatory support & the continuation and strengthening of future adult education strategies at the EU level
- A vital tool for supporting economic stability and enabling a thriving and inclusive European community
- **A European learning-for-all strategy**, inspired by e.g. the well-established learning model *Bildung*



- EAEA calls on the European Commission to:
 - Insist on adequate resources for ALE to be included in national plans
 - Ensure that the resources are being used for systemic and methodological initiatives
 - Ensure that key objectives are met
- EAEA calls on the EU Member States to:
 - Use this unique opportunity to strengthen national and regional LLL and ALE systems through coherent strategies and investment
 - Adopt a holistic approach to adult learning, in which formal and non-formal learning have their equal place and where “life skills” - including digital skills and sustainability skills/green skills - are central



EUROPEAN ASSOCIATION FOR
THE EDUCATION OF ADULTS

Harmadik megszólalóként Poul Emil Hillerup, a Kishantosi Népfőiskola Társaság régi partnerének a Vestjyllands Højskolenak képviselője volt a vendégünk. Gondolatait Ács Sándorné foglalta össze:

A népfőiskolák a dán felnőttoktatás meghatározó bentlakásos intézményei, de a munka mellett végezhető esti iskolák szerepét is sok helyütt betöltik. A koronavírus járvány idején 2020 decemberében Dániában be kellett zárni a népfőiskolákat, de nem tértek át online oktatásra, mert a népfőiskolai oktatás lényege az együttlét, a személyes élmény és a csoportos tanulás. Csak 2021 márciusában indult el újra az oktatás speciális védelmi szabályokkal így a népfőiskolákra belépni csak 2 napnál nem régebbi negatív teszttel lehetett. A diákokat 8 fős csoportokba, ún. szociális buborékokba osztották. Ezek a 8 fős csoportok egymástól elkülönülve éltek, és tanultak. Kilenc ilyen „buborék” volt a Vestjyllands Népfőiskolán a nyitás utáni első kurzuson. Sok gyakorlati kérdés kellett megoldani, a tanulás és szociális érintkezés alapvetően megváltozott.



A dán állam kompenzálta a népfőiskoláknak a kiesett bevételt, így a 70 népfőiskola közül egynek sem kellett bezárni, sőt a a Vestjyllands Højskole most új programmal készül. A már eddig is népszerű biokertészet tárgyat továbbfejlesztve hirdetik meg az „Új kertészkedés – hogyan termeljünk növényeket fenntartható módon?” című programjukat.

A találkozó végén szót kapott Német Balázs a Pécsi Egyetem docense az MNT Tanácsadó Testületének tagja, akit lapunk előző számában is bemutattunk. Balázs ezúttal az Európai Felnőttképzési Társaság elnökségi tagságára pályázó jelöltként mutatkozott be. Az európai társaság közgyűlése azóta lezajlott és Társaságunk nagy örömmel fogadta Német Balázs megválasztását. A közös célokról, a magyar képviselet terveiről részletesebben olvashatunk ebben a lapszámban.

A törvény az törvény

Gondolatok a hatályos törvény néhány népfőiskolai vonatkozásáról
(a vonatkozások teljes bemutatása terjedelmi okokból itt most nem lehetséges)

Szigeti Tóth János emlékezetére létrehozott rovatunkban mindig közzé teszünk egy tanulmányt volt elnököinktől. Most sincs ez másképpen – a népfőiskolákra vonatkozó törvény koncepcióját ismerheti meg az olvasó a jelen lapban, de a koncepció szakmai értékét, és annak aktualitását szeretnénk jobban megérteni néhány bevezető gondolattal, a hatályos törvény népfőiskolai vonatkozásának kiemelésével.

A Magyar Népfőiskolai Társaság 1988-as megalakulása óta szerette volna elérni, hogy készüljön önálló törvény a népfőiskolák számára – egyszerű, világos és áttekinthető, amely figyelembe veszi és alkalmazkodik nemcsak a kialakult gyakorlathoz, de azoknak az országoknak a példáját is (például Dánia, Finnország, Hollandia, Németország), ahol már évszázadnál is hosszabb ideje működnek hatékonyan és eredményesen a népfőiskolák.

Az MNT alapítását követően kilenc évnek kellett eltelnie ahhoz, hogy az 1997-ben megszületett közművelődési törvénybe beemeltek néhány alapvető kritériumot, amit a törvényi elismerés első lépcsőfokának lehetett tekinteni – sőt, az azóta történtek alapján ma már megalapozottan kijelenthető, hogy az akkori felemás megoldás mégiscsak nyitott egy kaput és valamiféle kiszámíthatóságot a népfőiskolák számára.

2010-ben ez a minimális kiszámíthatóság is megszűnt, a népfőiskolai munka ellehetetlenítését a legegyszerűbb módszerrel tette meg a kulturális kormányzat: minden pénzügyi forrást elzártak és minden konzultációs lehetőség előtt lehúzták a rolót.

Az MNT törvény által garantált működési támogatását még csak nem is fokozatosan építették le, hanem minden indoklás nélkül megszüntették, a költségvetési fejezetet áthelyezték a Nemzeti Kulturális Alap (NKA) kezelésébe. Ebből a keretből ugyan juttattak működési támogatást egy-két éven keresztül, külön pályázat benyújtását előírva, de mindig az aktuális évek végén (novemberben, decemberben) engedték a hozzáférést, amivel a következő év január 31-ig (2-3 hónap lehetőséget biztosítva) el is kellett számolni. Más megközelítésben értelmezve: az MNT működését utólag finanszírozták és nem lehetett előre tudni, hogy mennyivel.

2019-ben már semmilyen támogatáshoz nem fértünk hozzá – és azóta sem.

Egy időre leállt az NKA működése, és az a hír terjedt el, hogy megszüntetik. Nem hirdettek pályázatokat, de egyesek véleménye szerint a felháborodás a megszüntetés híre miatt olyan erőteljes volt, hogy végül is átalakításokkal, de tovább működik az alapítvány.

Húsz évvel a közművelődési törvény hatálybalépése után, 2017-ben jelentősen átírták, módosították a törvényt.

A törvényből kiderül, hogy közművelődési alapfeladatként aposztrofálja a népfőiskolát, ugyanakkor a finanszírozásnál már mozgalomnak nevezi megfoghatatlanul - a törvényhez kapcsolt rendeletben pedig komoly tárgyi feltételeket írnak elő a „mozgalomnak”, amivel eleve és vélhetően szándékosan ellehetetleníti a „mozgalmi” tevékenységet, illetve az 1988-tól kialakult civil, önszerveződő tevékenységet.

Sokak meglátása szerint ez a megfoghatatlanság nemcsak a törvényalkotó figyelmetlensége és hozzá nem értése lehetett, mert éppen ily módon válik lehetővé az, hogy csupán egyetlen népfőiskolát, Lakiteleket finanszírozzanak évek óta milliárdokkal úgy, hogy semmit nem írnak elő más népfőiskolák vonatkozásában ezekről a milliárdokról – pontosabban szólva nem tárgyilagos és pártatlan szakmai megítélés alapján juttatnak filléreket egyes szervezeteknek ezekből a keretektől.

A magyar történelmi múlt és az európai kritériumok, valamint a mai követelmények alapján ez az intézmény azonban nagyon távol esik attól, hogy népfőiskolának lehessen nevezni. Szálloda, csillagvizsgáló, lovaspálya, étterembővítés, szauna, búvárkút – felsorolni is sok és szinte lehetetlen, hogy mi minden épült/épül Lakiteleken, egy azonban nyilvánvaló: egy-két ember megalomániáját tükröző harácsolás – közpénzből. Kérdés, hogy mennyire a köz javára?

Ha az oda juttatott milliárdokat a magyar nép szellemi felemelkedésére fordították volna, akár egy évtizeden keresztül is lehetett volna folyamatosan finanszírozni több, országos lefedettségű, felzárkóztató, művelődési, képzési programot ebből a keretből.

Az alábbiakban citálunk néhány részletet a hatályos törvényből és a hozzá kapcsolódó miniszteri rendeletről. Elgondolkodtató – hozzáértők véleménye szerint a népfőiskolák szempontjából teljes szakmai fogalmi és intézményszerkezeti zavart tükröz:

2017. évi LXVII. törvény

a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény és egyes kapcsolódó törvények módosításáról *

(5) A közművelődési intézmény típusa – jogszabályban meghatározott szakmai, személyi és infrastrukturális feltételek megléte esetén – lehet:

e) népfőiskola,

76. § (ez az eredeti, 1997-es törvényből származó meghatározás megmaradt)

(3) A közművelődési alapszolgáltatások:

a) művelődő közösségek létrejöttének elősegítése, működésük támogatása, fejlődésük segítése, a közművelődési tevékenységek és a művelődő közösségek számára helyszín biztosítása,

b) a közösségi és társadalmi részvétel fejlesztése,

c) az egész életre kiterjedő tanulás feltételeinek biztosítása,

d) a hagyományos közösségi kulturális értékek átörökítése feltételeinek biztosítása,

e) az amatőr alkotó- és előadó-művészeti tevékenység feltételeinek biztosítása,

f) a tehetséggondozás- és -fejlesztés feltételeinek biztosítása, valamint

g) a kulturális alapú gazdaságfejlesztés.

(2) A népfőiskola elnevezésében szerepelnie kell a „népfőiskola” kifejezésnek.

78/D. § (1) A népfőiskola olyan nyitott tanulási, képzési közművelődési intézmény (művelődési ház, művelődési központ vagy kulturális központ), amelynek elsődleges tevékenysége az egész életre kiterjedő tanulás feltételeinek biztosítása, különösen a felnőtt korosztály számára szakmai képzések szervezése.

Az országos közművelődési szakmai szolgáltatás *

87. § * Az országos szinten működő, területi közművelődési szakmai szolgáltatásokat ellátó szervezet a közművelődési alapszolgáltatások segítése, fejlesztése és az egységes szakmai feladatellátás érdekében országos közművelődési szakmai szolgáltatást biztosít.

87/A. § * (1) Az országos és a területi szintű közművelődési szakmai szolgáltató szervezet feladatait közszolgáltatási szerződés keretei között, ha a jogszabályi feltételeknek egyebekben megfelelő államháztartáson kívüli szervezet is elláthatja, ha a feladat szerepel a létesítő okiratában.

(2) * Az országos és a területi szintű közművelődési szakmai szolgáltató szervezet vezetője szakirányú mesterfokozatú szakképzettséggel rendelkezik.

V. Fejezet

A miniszter közművelődési ágazati irányító hatásköre

88. § A miniszter ágazati irányító feladat- és hatáskörében

a) az e törvényben foglaltak szerint közreműködik a művelődéshez való jogok biztosításában, A közművelődés finanszírozásának és központi támogatásának alapelvei

89. § *

90. § * A fővárosi és a települési önkormányzatok a közművelődési feladataik ellátásához a költségvetési törvény szerint állami hozzájárulásban részesülnek.

91. § (1) * A miniszter által vezetett minisztérium költségvetési fejezetében kell biztosítani

a) * az országos és a területi szintű közművelődési szakmai szolgáltatási feladatok ellátásának fedezetét,

b) *

c) * a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat, Területi Művelődési Intézmények Egyesülete és a népfőiskolai mozgalmak működési támogatását.

d) *

(2) * Az államháztartásért felelős miniszter érdekeltségnövelő pályázat útján gondoskodik az önkormányzat közművelődési feladatellátást szolgáló technikai, műszaki eszközök fejlesztéséről, berendezési tárgyak gyarapításáról, épületek karbantartásáról és felújításáról.

20/2018. (VII. 9.) EMMI rendelet**Hatályos: 2018.07.17 –****15. Népfőiskola****16. § (1)** A népfőiskola a 4. §-ban foglaltakon túl rendelkezik

- a) legalább három, egyenként legalább 25 fő befogadására, közösségi események, rendezvények, tanácskozások, képzések megtartására egyaránt alkalmas többfunkciós helyiséggel,
- b) legalább egy, legalább 100 fő befogadására alkalmas többfunkciós helyiséggel,
- c) melegítőkonyhával,
- d) szabadtéri mozgásos, rekreációs lehetőséget biztosító területtel.

(2) A népfőiskolában a feladatellátó a közművelődési alapszolgáltatások zavartalan biztosítása érdekében szükséges létszámban felnőttképzési vagy közművelődési szakmai munkakörben szakembert foglalkoztat úgy, hogy legalább egy, a felsőoktatásban szereszhető képesítések jegyzékéről és új képesítések jegyzékbe történő felvételéről szóló kormányrendelet szerint meghatározott felsőfokú andragógus, vagy közművelődési szakképzettséggel rendelkező szakembert teljes munkaidőben foglalkoztat.

(3) A népfőiskola a tevékenységéhez igazítja a nyitva tartását azzal, hogy ha a Kultv. 76. § (3) bekezdés c) pontja szerinti közművelődési alapszolgáltatáson kívül további közművelődési alapszolgáltatást is biztosít, annak megfelelően állapítja meg a nyitvatartási rendjét.

(4) A népfőiskola nyitvatartási idejét a népfőiskolában ki kell függeszteni. A kifüggesztett nyitvatartási időtől való eltérésre az adott intézményi formára vonatkozó előírásokat kell alkalmazni.



A 91. § (1) c) pontjában megjelölt népfőiskolai mozgalmak támogatásáról nincs ismeretünk.

Éz vajon mulasztásos törvénysértést jelent, vagy „csupán” azt, hogy az 1988 óta működő Magyar Népfőiskolai Társaságot nem tekintik sem országos, alapszolgáltatást ellátó művelődési szervezetnek, sem mozgalomnak a döntéshozók?

S ha ez utóbbi áll fenn, annak mi lehet az oka?

Amennyiben választ kapunk a fenti kérdésekre valahonnan, szívesen közzé tesszük a honlapunkon, illetve a következő lapszámunkban.

Csaknem tíz éve már annak, hogy az MNT egykori elnöke, dr. Szigeti Tóth János ismét szorgalmazta az önálló népfőiskolai törvény létrehozását, amihez megalapozott szakmai koncepciót adott át az arra illetékeseknek – mondani sem kell, hogy teljesen hiábavalóan.

A hatályos törvény fentiekben kiemelt részleteinek az ismeretében ajánlom olvasóink figyelmébe az önálló népfőiskolai törvény tíz évvel ezelőtt lefektetett indokolását.

Nincs mit változtatni rajta ma sem.

Mihályfi Márta

A törvény indoklása

§

Mi indokolja a törvény létrejöttét?

Magyarország az elmúlt évtizedben lemaradt a felnőtt népesség műveltségi szintjét és tanulási aktivitását tekintve. Minden tanulmány azt erősíti meg, hogy a 27 tagállam sorában az utolsó egyharmad csoportba tartozunk.¹ Mindez a népesség nagy részének – s különösen a vidéki kistelepülések lakosságának a képzésből való kirekesztését jelenti, kirekesztést a társadalmi fejlődés fő áramából, mert az iskolázottabbak és magasabb jövedelemmel rendelkezők jobban hozzáférnek a tanuláshoz és képzéshez, amely ma az *egyéni, családi, társadalmi és munkahelyi boldogulás egyik legfontosabb előfeltétele*. Amikor egyesek azt hangsúlyozzák, hogy a népfőiskoláknak Magyarországon nincs hagyománya ez a tények egyszerű nem ismerését jelenti. A két világháború közötti, különösen az 1936-1946 közötti időszakban a történelmi egyházak kezdeményezésére egész Közép-Európában kiemelkedő, igen jelentős népfőiskolai tevékenység folyt Magyarországon. 1992-ben a Német Népfőiskolai Szövetség a két ország közötti megállapodás keretében közeli tíz éves közvetlen szakmai segítő tevékenységet fejtett ki, a Kohl kancellár és Antal miniszterelnök által aláírt együttműködési szerződés egyik paragrafusára alapozva. Az együttműködési szerződés a magyarországi felnőttképzés fejlesztésére vonatkozott, amellyel német részről a Német Népfőiskolai Szövetséget bízta meg a szerződés, s egyik szoros magyar partnere volt a Magyar Népfőiskolai Társaság. Pontosán kimutatható lenne, hogy ez alatt az időszak alatt a német adófizetők pénzéből mekkora nagyságrendű, milyen minőségű, támogatott szakmai tevékenység folyt, milyen kiadványok fordítások, konferenciák, kutatások jöttek létre. Sajnálattal kell megállapítanunk, hogy más átvilágításokhoz hasonlóan e területen is szükség lenne elemezni azt a felelősséget, amely az együttműködés kiaknázásának elmaradásából keletkezett nem közvetlen anyagi károkat jelenti. Hiszen nem egy külföldi rendszer erőltetett átvételéről volt szó, hanem arról, hogy az új helyzetben egy hagyományosan és mélyen gyökerező magyar iskolán kívüli intézménytípust hogyan lehet mások tapasztalatai birtokában újratertetni.

1990-ben, az első szabadon választott magyar kormány programjába vette a népfőiskolák fejlesztését. Ugyanígy 1998-ban a FIDESZ kormányprogramjának hivatalos eleme volt a népfőiskolák fejlesztése. Mindezekből igen kevés valósult meg, s ma a közösségi és nemzeti művelődés terén is időszzerűvé vált a történelmi folytonosság helyreállítása, valamint a XXI. századi nemzeti versenyképesség egy fontos tényezőjének, a társadalom műveltségi szintnek az intézményes fejlesztése. Ez a Kárpát-medencében kiemelt magyar, nemzeti, gazdasági és társadalmi célkitűzés.

Az EU 27 tagállamában meglévő különbségek mellett, a legfejlettebb tagállamok példáját nézve látható, hogy a referencia országok mind olyanok, amelyek a népfőiskolát hagyományosan (történetileg és a harmadik évezredben is) kiemelt intézményként kezelik. (Ezek elsősorban az észak-európai régió egésze, a német nyelvterület országai és részben az ún. Benelux államok.)

A törvénykezés fejlesztésében az elmúlt tíz év legfontosabb tendenciája ezekben, az országokban az volt, hogy

- koncepcionálisan és a gyakorlatban is, radikálisan kiszélesítették a tanuláshoz, művelődéshez való hozzáférést a társadalom ún. alacsonyabb iskolázottságú, nagy csoportjainak a bevonása érdekében
- a keret jellegű, átfogó profilú szabályozásban megjelent az EU és az OECD élethosszig tartó tanulás filozófiája és szemlélete, amely átírta az oktatási, kulturális, képzési szektorok és szintek közötti hagyományos viszonyrendszert, elkülönültséget, átjárhatóság hiányt.

¹ A témával részletesen foglalkozó legfrissebb magyar tanulmányok:

1. A felnőttképzési rendszerek hatékonysága nemzetközi összehasonlításban, 2009 az Állami Számvevőszék tanulmánya

2. Jelentés a felnőttképzés feltételrendszerének, eredményességének, a gazdaság munkaerőigénye kielégítésében betöltött szerepének ellenőrzéséről, 2010 Állami Számvevőszék

3. Művelt nép – emelkedő ország Egy kitörési esély Magyar Népfőiskolai Társaság 2010

Elérhető: https://nepfiskola.hu/wp-content/uploads/konyvek/muveltnep_kitoresiesely_pr2010.pdf

Az Eurostat és a Bizottság Oktatási és Kulturális Főigazgatóságának tanulmányai még súlyosabb elmaradásokat dokumentálnak az egykor „éllovas” Magyarországról.

- A szabályozás megcélozta a minél átfogóbb forrásbővítést (egyén, család, vállalati szféra, állam) az egyénre és csoportokra irányuló konkrét ösztönzésekkel egybekötve. (pld felnőtt tanulói hitel és kedvezmény számlák, kártyák bevezetése) hiszen az állam vagy az illetékes szaktárca egyre kevésbé képes a források előteremtésére. A normatívák, szankciók, indikátorok és eredménykövetelmények konkrétan megjelentek az összehasonlíthatóság, a monitoring, a hatékony irányítás, finanszírozás eszközeként. Magyarország ebből az utóbbi évtizedben többnyire kimaradt., vagy formailag tett eleget az elvárásoknak, amely végső soron önbecsapás volt.

§ A népfőiskolai törvény szükségességének fő indokai:

- közel egy évtizede egyre erősödően előtérbe került a nem-formális tanulás, képzés és az informális művelődés fontossága, nemcsak az irányadó európai szintű dokumentumokban (retorika), hanem egy sor ország gyakorlatában is. Ebben élen járnak az előbb említett referencia országok, ahol a népfőiskoláknak, mint a nem-formális és gyakorlatias képzésnek több mint 160 éves tapasztalata áll rendelkezésre. (Ez Németországban 65-90 éves) s Magyarországon 1936-1946 között igen sikeres és autentikus nemzeti adaptáció jött létre elsősorban a történeti egyházak tevékenységeként. De működtek világi és szociáldemokrata népfőiskolák is.
- Magyarországon még mindig elhanyagolható az autonóm civil szerveződések szerepe, akár általánosságban, az érdek érvényesítésben való állampolgári közreműködésről, akár társadalmi szervezetek keretében megjelenő szolgáltatási, ellátó funkciók arányáról beszélünk. A helyi társadalom legkisebb közösségeiből kiindulva a népfőiskola tipikusan az az önszerveződésen alapuló tevékenységi forma, amely könnyen létrehozható, hozzáférhető. Benne az állampolgári önszerveződés és érdekérvényesítés természetes működési elv és polgár közeli, mint szolgáltatás.
- Nincs egyetlen olyan magyar törvény sem, (a kutatás, a képzés, szakképzés, az oktatás, a tanulás, a művelődés és kultúra terén) amely integrálná az élethosszig tartó tanulás negyven éve kialakított, és a 90-es évek közepétől, majd a lisszaboni stratégia megjelenése óta (2000-et követően) új erővel megjelenő alapelveit, céljait és megjelenítené az elvek gyakorlatba ültetésének szabályozását.

§ Összefoglalva az indokokat:

- a nem-formális tanulás és művelődés előtérbe helyezése és ösztönző szabályozása
- a polgári, civil érdekérvényesítés és önszerveződés lehetőségei tényleges kereteinek megteremtése a művelődés, képzés, tanulás terén is elsősorban a helyi társadalomban és kistélepléseken
- az élethosszig tartó tanulás európai és globális filozófiájának nemzeti érdekek alapján történő érvényesítése, a legszélesebb- általánosságban ún. alacsony iskolai végzettségű népesség számára.
(Magyarországon az alapfokú végzettségről szólva az általános iskola befejezését értik, s alig szólnak a szakiskolai és szakmai végzettségek elavultságának nagy számáról. A fejlett nyugati EU-s tagállamokban az alapiskolai végzettség a felső középfokú bizonyítvány, magas szintű idegen nyelvtudással. Az alapiskolai végzettség megszerzését több állam ingyenessé tette)

Nincs új a nap alatt

1945 és 1948 között a művelődési tevékenység – az európai modellnek és a hozzáigazodó magyar hagyományoknak megfelelően – autonóm művelődési intézményekben, szervezetekben, valamint a pártok, egyházak, szakszervezetek, egyesületek, ifjúsági mozgalmak stb. keretében szerveződött. Ez a képződmény nem az újonnan szerveződő demokrácia hirtelen előkerült rögtönzése volt, hanem a régebbi de főként a két világháború közötti evolúciós fejlődés eredménye. Természetesen a hagyományokhoz visszatérés nem másolást jelent, hanem a történelmi folytonosságot és a mai európai és nemzeti érdekek XXI. századi összeegyeztetését. A törvénytervezet koncepcionálisan ehhez a pre-szovjet modellhez tér vissza. Kiindulópontként.

Miért volt korszerű a szabadművelődési koncepció?

- a társadalmi önszerveződésre és igényekre épült
- demokratikus döntéshozói testületeket és kivitelezést tett lehetővé
- a helyi társadalomban is jelenlévő országos hálózatot képezett
- megvalósította a társadalmi pluralizmust és a nemzeti érdekek és értékek primátusát
- a művelődést és képzést összekapcsolta a szociálpolitikai és a gazdasági célokkal és területekkel
- az állam, az önkormányzat és a civil társadalom intézményként történő integráltságát fejezte ki

Egy mai tv. alapvető követelményei közé tartozik 2012-ben, Európában, hogy

- § a garantálja a közösségi művelődés és tanulás biztonságos intézményi struktúráit, megkövetelje az intézményes támogatáson keresztül a folyamatosság és a biztosított minőség meghatározott feltételeit
- szervezeti autonómiát biztosítson, beleértve a társadalmi szervezeteket is, mint az egyházak, a szakszervezetek, a munkavállalók szervezetei, s beleértve az ott folyó tevékenység tartalmának, a benne foglalkoztatott szakemberek kinevezésének és foglalkoztatásának függetlenségét.
- § képesítéssel rendelkező szakembereket alkalmaz, akiknek a továbbképzése biztosított
- § együttműködési kötelezettség vonatkozik minden intézményre a település, járás, megye hasonló intézményeivel és más oktatási-művelődési intézményekkel, szervezetekkel (iskola, könyvtár, egyház, gazdasági kamara stb.)
- § az együttműködési kritériumok nem teljesítése támogatás megvonási szankcióval jár – lásd a Hessen tartományi népfőiskolai törvényt.
- § a nyitott elérhetőség biztosítása a népesség minden csoportja és minden személy számára

Melyek a legfontosabb területek a gyors és sikeres előrelépés ígéretével?

- a demokratikus állampolgárképzés és művelődés (politikai képzés) kiterjesztése
- az alapkészség fejlesztés és kulcskompetencia fejlesztések
- a közösségi és kompetenciafejlesztési roma és nem roma programok
- a járási, megyei szintű tanuló régiófejlesztés
- kistelepülések és közösségek vidékfejlesztési, hazai és nemzetközi projektjeinek tervezése, lebonyolítása
- nemzetközi szakmai kapcsolatrendszer és együttműködést segítő szolgáltatás kiépítése más országok tapasztalatainak megszerzése és a forrásszerzés érdekében

A törvénytervezet abból indul ki, hogy *bármely helyi közösségi művelődési intézménynek, így a népfőiskoláknak is a legfontosabb általános célkitűzései.*

- *A család és a helyi kultúra középponti szerepének helyreállítása és megerősítése*
- *A szociális gondoskodás és a közösségi fejlesztés*
- *A helyi gazdaság és vállalkozó szellem erősítése és kibontakoztatása*

Röviden összefoglalva az egyes elemek lényegét, nincs fontosabb, mint a családpolitika koperikus fordulata, a demográfiai stagnálás elérése, majd a növekedési trend biztosítása és a család értékteremtő, szellemi, lelki, szerepének újrateremtése, megerősítése. A helyi identitást megerősítő helyi és nemzeti kultúra értékeinek helyreállítása, megerősítése és folyamatos ápolása kiemelkedő jelentőségű feladat. A szociális gondoskodás a családok segítségén túl, minden korosztályra kiterjedően – pld. az ifjúsági tanulási segélyektől, a tehetséggondozástól, az időskorúak biztonságáról való szociális és egészségügyi gondoskodásig egész sor tevékenységet magába foglal. A közösségfejlesztésbe beletartozik az egyházközösség, a gazdasági és önkormányzati társulások, a helyi egyesületek, a társaságok, az ifjúsági és felnőtt sportklubok pezsgő működése. A helyi gazdaság megerősítése a családi és mikro, kis és középvállalkozások létrehozásának ösztönzését, a szociális piacgazdaság, a szociális szövetkezetek és non-profit vállalkozások, a közfoglalkoztatás előtérbe állítását, s a tényleges, helyi piaci szereplők megerősítését szolgálja. *A kistelepülések és általában a helyi társadalmak, települések közösségi intézményeinek általános feladata, az összes többi intézménnyel együttműködve, saját profiljuknak megfelelően, a fent vázolt célok helyi sajátosságon alapuló megvalósítása.*

§ A népfőiskolai intézményrendszer szabályozása

Általános alapelvként olyan tv-re van szükség, amely az állampolgár szabadságát, jogait és kötelességeit a középpontba helyezve, *konkréttá, biztonságossá, garantálttá teszi a művelődésben és tanulásban való részvételt és szankcionálja annak elmaradását. A finanszírozás alapellátásból, érdekeltégi támogatásból és pályázati támogatásokból* tevődik össze. Országosan és általánosságban a finanszírozási elv azt kell alapul vegye, hogy az a minimumtámogatást az egy felnőtt állampolgárra eső (16-85 év közötti korosztályban), évente legalább 2 x 30 órás szervezett kulturális, művelődési, tanulási tevékenység átlagos költségét kell biztosítsa¹

Meggyőződésünk, hogy egyszerre kell kidolgozni a támogatások nemcsak korrupciótól mentes, de *sokkal hatékonyabb felhasználási rendszerét* is. A közösségi művelődéshez és a népfőiskolák működéséhez rendelkezésre álló összegnek az 1/3-át az állam központilag, 1/3-át a helyi önkormányzat biztosítja. Ez a két összeg képezi az ún. alapellátást, a harmadik 1/3 az állampolgárok hozzájárulásaiból tevődik össze. (szolgáltatások ára, részvételi díj, tagdíjak és önkéntes munka, hozzájárulás formájában stb.) *Az általános 1/3-1/3 -1/3 elvet azonban jelentősen differenciálni kell.* Az Országgyűlés és a kormány feladata, hogy a KSH-nál bevett, illetve az EU több tagállamában működő kritériumrendszerek alapján elkülöníthető legyen, hogy mely társadalmi csoportok esetében van szükség a 100%-os tanulási, képzési, művelődési finanszírozásra. Svédországban pld. az érettségi felnőtt korban történő megszerzése egy ingyenes, támogatott tanulási forma. Nálunk ez ma irreális.

Ha a felzárkózás és előrehaladás forgatókönyvét választjuk – és csak ezt tehetjük- akkor emelünk kell ezt az arányt. Kulcsfontosságú, nemzetpolitikai és gazdasági versenyképességi érdek -, s célul kell kitűzni a GNP 8%-t meghaladó, átfogó oktatási büdzsét, és azon belül a finn és dán arány (a 4, 9- 9, 6%) közötti felnőttoktatásra fordított arány átlagát véve, az oktatás költségvetésén belül 7-7,5%--nyi köztámogatást kell biztosítani a legszeleesebben értelmezettközösségi művelődés felnőttoktatás számára. Ezt az elvárást csak halasztani lehet, de róla lemondani nem.

§ Mi az új népfőiskolai modell haszna?

• Az egyén számára

A szabadművelődés új intézményi modelljépolgár centrikus, az állampolgár művelődéshez való jogainak és szabadságának a szolgálója, nem úgy, mint a jelenlegi rendszer, amely intézmény centrikus, és érdekcsoportok uralta, merev struktúra. Minél lejjebb megyünk a településrendszerben, persze annál magára hagyottabb a rendszer, vagy ha nem, akkor kézi vezérelt. S az már csak a szerencse, hogy kinek a keze van benne. Mert egy jó polgármester tiszta szerencse, de múlhat ez a szerencsén?

• A közösség számára

A helyi és más szintű önkormányzat, az állam és a társadalmi közösségek együttműködése, partnersége, a társadalmisítás, a demokrácia egyik sarkköve, az öntudatos aktív és felelős polgár kialakulásának előfeltétele. A részvétel egyik alapvető motiváló tényezője. Az erősödő individualizációban a közösségi tevékenység védőháló is az egyén számára és akadálya a devianciák széles körben történő eluralkodásának.

• A helyi kultúra felvirágoztatása

A települési szintre összpontosít, mert a helyi társadalom és a helyi identitás a nemzeti identitás, az erős nemzettudat kialakulásának alapja éppúgy, mint az idegen nyelvtudásnál az anyanyelv ismerete és szeretete nélkülözhetetlen előfeltétel. Csak a szülőföld szeretete és becsülete által bontakozhat ki a hazaszeretet és más népek és nemzetek megbecsülése. A világkultúra egyre inkább horizontális jellegűvé vált, nincs egyetlen központja, amely diktálhat, vagy uralkodhat. A helyi kultúrák sokfélesége és nemzeti egysége és a világvallások jellege vált meghatározóvá. Ebben pedig a magyarok az országon belül és a Kárpát medencében is legyengült helyzetbe kerültek. A felvirágoztatás alulról és helyben kezdődhet, és abból adódik össze, ha jó az országos irányvonal.

¹ Az előrejelzések szerint a 0-19 éves korig terjedő korcsoport száma 2001-ben 2,36 millió volt, ami 2050-ben 1,72 millióra csökken. Míg a 20 évesnél idősebb népesség száma 7,83 millió (2001) s 2050-be 6,2 millió lesz. Demográfiai Évkönyv, 2001 Magyarország népessége, 2001–2050. KSH NKI, 2000

• A szociálpolitikára

A szociális segítség és szolidaritás számos tájékoztatási, tanulási, művelődési elemet magába foglal. A tanulás enyhíti a szegénységet, a műveltség növeli a személyes, a kisközösségi és nagyközösségi sors saját kézbe vételét és az autonóm cselekvést, önrányítást, az egyéni és közösségi kreativitást. A szociális öngondoskodás és szolidaritás és a művelődés funkcionális összekapcsolását valósítja meg a rendszer. A fiatalok tízezrei (vagy százezrei?) ma is szegény sorban élve nem jutnak hozzá a tanulás, művelődés lehetőségéhez, s tehetségek sokasága veszik el. A tehetséggondozás a nemzetpolitika és szociálpolitika, valamint a népfőiskolai ifjúsági tevékenység részévé kell, hogy váljon.

• Az egészségre

Közhely számba megy, hogy a prevenció a leghatékonyabb egészség gondozás. A tájékoztatás, a közösségi tevékenységek, a közösségi sport a közösségi művelődésen belül sokat tehet a tragikus állapotú magyar népegészség paramétereinek javításáért. (stressz, korai halálozás, a népbetegségek, a magas vércukor szint és a magas vérnyomás stb.) Nemcsak arról van szó, hogy társadalmilag olcsóbb egy nyugdíjas klubban sakkozni, mint a kórházi ágyat nyomni, hanem arról is, hogy az idősek életminősége és méltósága is közösségi és nemzeti érték.

• A gazdaságra

A népfőiskolai rendszer alapelve, hogy a gazdaság van az emberért és nem fordítva. Az önbecsüléssel rendelkező, művelt polgár egyben sokkal jobb munkaerő is. A helyi és járási közösségi művelődés egyik legfontosabb funkciója, hogy a munka megszerettetésének szocializációját, a munka keretében történő emberi együttműködés gyakorlását és a munkateljesítmény megbecsülését újra társadalmi normává tegye. Az egyéni, családi és mikrovállalkozás helybeli kifejlesztésének – sok feltétele mellett – az emberi tényező alkalmassá tétele az egyik legfontosabb komponense. Az értékrenddel rendelkező személyiség fejlesztés és a kompetencia alapú képzés kettőssége a kulcs ezen a téren.

§

A jelen javaslat több mint két évtizedes szakmai tapasztalatokon alapuló tervezet. Kiindulópontja lehet egy önálló népfőiskolai törvénynek és egy közösségi művelődési törvénynek, amelynek lényegbevágó eleme a népfőiskolai intézmény integrálása.

A nem-szakmai felnőttképzési és ún. továbbképzési törvények mellett külön népfőiskolai törvénnyel rendelkezik mind a 16 német tartomány, Ausztria és Svájc, valamint az északi országok között Dánia, Finnország, Norvégia, Svédország. A Magyar Népfőiskolai Társaságban ezeknek, a törvényeknek az alapelveit, ajánlásait, paragrafusait és szellemét régóta jól ismerik. Főként német és osztrák kollégáink, készségesen rendelkezésre bocsátották a törvények szövegét, vagy a velük kapcsolatos dokumentumokat. Ezeket részben áttekintve, valamennyit figyelembe véve, a volt NDK tübingiai tartományának népfőiskola törvényét vettük alapul, mivel az a legkésőbb, vagyis 2010-ben született.

Folyóiratuk törvénytervezettel foglalkozó tematikus számában az európai törvénykezés történeti áttekintése mellett törvényrészleteket közlünk a 70-es 80-as évekből is, amelyekből jól látható, hogy az alapelvek alig változtak, vagyis egy mélyen gyökeredző európai hagyományról és intézményről van szó. Ez az összeállítás több részből áll. A törvénytervezetet a törvény paragrafusaihoz kapcsolódó magyarázatok, fogalmak ismertetése követi, majd a szakterülethez tartozó általános fogalomtárat is közzéteszünk.

2012. február 23.

Szigeti Tóth János